

NOTATKI - NOTES

Katarzyna Barańska

NOWE STANOWISKO SALWINII PŁYWAJĄCEJ *SALVINIA NATANS* (L.) ALL. W CEDYŃSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM (PN.-ZACH. POLSKA)

A new locality of floating watermoss *Salvinia natans* (L.) All. in Cedyński Landscape Park (NW Poland)

Salwinia pływająca *Salvinia natans* (L.) All. jest drobną, jednoroczną paprocią swobodnie pływającą po powierzchni wody. Liście, po trzy w okółkach, umieszczone są na delikatnych pędach długości od 3 do 20 cm. Dwa z nich – eliptyczne, zielone, długości ok. 1 cm pokryte są szczecinkami. Szczecinki wraz z zatrzymującym się między nimi powietrzem uniemożliwiają zamoczenie liści, a tym samym zatopienie rośliny. Trzeci liść znajduje się pod wodą. Zbudowany z licznych nitkowatych odcinków służy do rozmnażania, u jego podstawy znajdują się tzw. sporokarpia, czyli zgrupowania zarodni okryte cienką błoną wytworzoną przez liść. Salwinia zarodniki na jesieni (Podbielkowski i Tomaszewicz 1979, Szafer 1986).

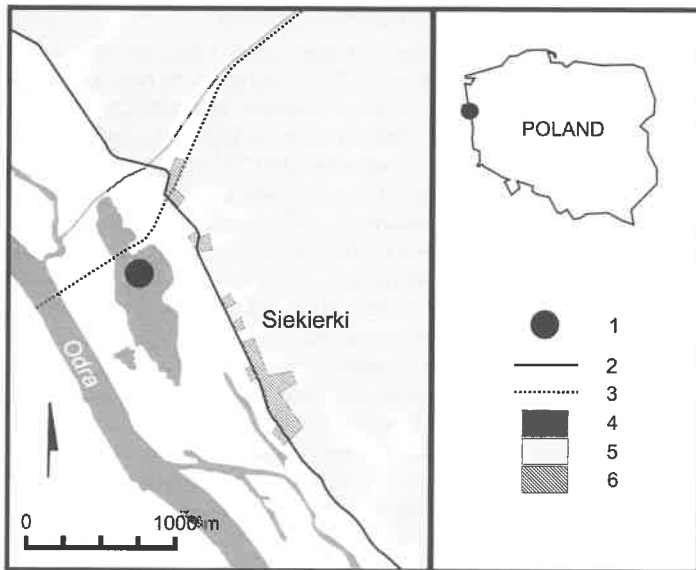
Naturalny zasięg omawianego gatunku obejmuje Europę i Azję, ponadto zawleczony został on do Afryki Północnej i Ameryki Północnej. W Polsce występuje na niżu, głównie w dorzeczach Odry i Wisły, przy czym największe jego skupienie stwierdza się w południowej części kraju (Zając i Zając 2001, Mirkowa i Mirek 2003). Często tworzy rozległe, jednorodne płyty pokrywające powierzchnie jezior, stawów, starorzeczy, a także wyrobisk na torfowiskach niskich i dołów pokopalnianych; spotykany jest również na powierzchni wód spokojnie płynących rzek, kanałów, rowów (Szafer 1986, Podbielkowski i Tomaszewicz 1979, Pawlaczyk et al. 2001). Preferuje wody eutroficzne o pH 6,5-8,0, z dużą zawartością kationów wapnia, natomiast małą magnezu i sodu. Do rozwoju wymaga ciepłych, osłoniętych od wiatru siedlisk (Mirkowa i Mirek 2003, Tomaszewicz 1979). Według Matuszkiewicza (2001) jest gatunkiem charakterystycznym związku *Lemno minoris-Salvinion natans* oraz zespołu *Lemno minoris – Salvinietum natantis* należącego do tego związku. Wyróżniany jest również zespół *Spirodello – Salvinietum natantis* (Matuszkiewicz 1981), w którym salwinia, według innych autorów, jest gatunkiem charakterystycznym (Kłosowski i Kłosowski 2001, Mirkowa i Mirek 2003). Ponadto, roślina ta często spotykana jest w kompleksach z roślinnością wodnych makrofitów z klas *Potametea* i *Phragmitetea*, a także z roślinnością łąk ramienicowych z klasy *Charetea* (Tomaszewicz 1979, Mirkowa i Mirek 2003).

Salwinia objęta jest ochroną całkowitą od 1983 r. Znajduje się na liście roślin zagrożonych (Zarzycki i Szelağ 1992), gdzie nadano jej status V (vulnerable), czyli „gatunku znanego z nielicznych stanowisk i w małych ilościach”. Podobnie na liście Pomorza Zachodniego oraz Wielkopolski uznana została jako gatunek narażony (Żukowski i Jackowiak 1995).

W Cedyńskim Parku Krajobrazowym salwinia należy do rzadkości. Jedynym dotychczas znanym stanowiskiem tego gatunku w obrębie CPK było niewielkie leśne jezioro torfowiskowe na terenie Nadleśnictwa Chojna, obręb Piasek (Kujawa-Pawlaczyk i Pawlaczyk 1999). Drugie stanowisko salwinii, opisane niżej, zlokalizowano we wrześniu 2004 r. na terenie użytku ekologicz-

nego „Kostrzyneckie Rozlewisko”, niedaleko wsi Siekierki (ryc. 1). Gatunek ten stwierdzono na omawianym terenie już wcześniej podczas tworzenia planu ochrony CPK (Migdalska i Michalska 2003), informacja ta nie została jednak opublikowana. Wraz ze spirodelą wielokorzeniową *Spirodela polyrhiza* salwinia tworzy tam co najmniej pół hektarowy płat roślinności pleustonowej na powierzchni płytkiego zbiornika eutroficznego. Zbiornik ten jest częścią kompleksu użytkowanych łąk zalewowych, zbiorowisk szuwarowych oraz starorzeczy w Dolinie Odry. Zespół z salwinia, w obrębie użytku ekologicznego „Kostrzyneckie Rozlewisko”, według przewodnika Matuszkiewicza (2001), został oznaczony jako *Lemno minoris* – *Salvinietum natantis*. Opisywane miejsce znajduje się w AC 40 kwadracie ATPOL. W tak dużych ilościach salwinia występuje dość rzadko i nieregularnie (Podbielkowski i Tomaszewicz 1979), dlatego konieczna jest dalsza obserwacja tego stanowiska w następnych sezonach wegetacyjnych.

Główną przyczyną zagrożenia salwinii jest zanieczyszczanie zbiorników wodnych, regulacja rzek, niszczenie starorzeczy, spływ nawozów z pól uprawnych oraz oczyszczanie stawów rybnych. Dwa ostatnie czynniki były głównym powodem zaniku kilku stanowisk tej rzadkiej paproci na Dolnym Śląsku (Mirkowa i Mirek 2003). Według Pawlaczyka et al. (2001) ochrona salwinii powinna się skupiać głównie na utrzymaniu trofii siedliska oraz ochronie przed przypadkowym zniszczeniem. Jak na razie, wydaje się, że użytek ekologiczny „Kostrzyneckie Rozlewisko” spełnia te warunki.

Ryc. 1. Lokalizacja nowego stanowiska *Salvinia natans* (L.) All. w Cedyńskim Parku Krajobrazowym. 1 – nowe stanowisko *Salvinia natans* (L.) All., 2 – drogi główne, 3 – tory kolejowe, 4 – jeziora i rzeki, 5 – lasy, 6 – zabudowania.

Fig. 1. A new locality of *Salvinia natans* (L.) All. in Cedyński Landscape Park. 1 – a new locality of *Salvinia natans* (L.) All., 2 - main roads, 3 – rail track, 4 – lakes and rivers, 5 - forests, 6 – build-up areas.

LITERATURA

- KŁOSOWSKI S., KŁOSOWSKI G. 2001. Rośliny wodne i bagienne. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- KUJAWA-PAWLACZYK J, PAWLACZYK P. 1999. Operat ochrony ekosystemów leśnych Cedyńskiego Parku Krajobrazowego – płyta CD. Wyd. Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- MATUSZKIEWICZ W. 1981, 2001. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa.
- MIRKOWA H., MIREK Z. 2003. Atlas roślin chronionych. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- PAWLACZYK P., WOŁĘJKO L., JERMACZEK A., STAŃKO R. 2001. Poradnik ochrony mokradel. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- PODBIELKOWSKI Z., TOMASZEWICZ H. 1979. Zarys hydrobotaniki. PWN, Warszawa.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI Ś., PAWŁOWSKI B. 1986. Rośliny Polskie. PWN, Warszawa.
- TOMASZEWICZ H. 1979. Roślinność wodna i szuwarowa Polski. Klasy: *Lemnetea*, *Charetea*, *Potamogetonetea*, *Phragmitetea* wg stanu zbadania na rok 1979. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (Eds.). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Instytut Botaniki UJ, Kraków.
- ZARZYCKI K., SZELĄG Z. 1992. Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wydanie 2. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Kraków.
- ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. In: ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. Prace Zakł. Taks. Roślin UAM 3.

Summary

In this paper a new locality of floating watermoss *Salvinia natans* near Siekierki village in southern part of Cedyński Landscape Park has been characterized. At least 0,5 ha patch of this plant has been recorded in September 2004, in the site of ecological interest „Rozlewisko Kostrzyneckie”. *Salvinia* occurs here with greater duckweed *Spirodela polyrrhiza*.